

Ks. Jan Dyduch (PAT, Kraków)

Przechowywanie Najświętszego Sakramentu

Wstęp

W liście apostolskim *Mane nobiscum Domine* z dnia 7 X 2004 r., wydanym na Rok Eucharystii Jan Paweł II napisał:

Obecność Jezusa w tabernakulum powinna stanowić biegun przyciągający coraz większą liczbę dusz w Nim zakochanych, które potrafią pozostać przy Nim długi czas, wsłuchiwać się w jego głos i niemalże słyszeć bicie Jego Serca¹.

Specyfika sakramentu Eucharystii sprawia, że może on być przechowywany. Przepisy kanoniczne i liturgiczne określają warunki i cele przechowywania Najświętszego Sakramentu.

Sposób przechowywania Eucharystii

Kodeks Prawa Kanonicznego postanawia:

Wierni powinni z największym szacunkiem odnosić się do Najświętszej Eucharystii, biorąc czynny udział w sprawowaniu Najświętszej Ofiary, z największą pobożnością i często przyjmując ten sakrament i adorując go z najwyższą czcią... (kan. 898).

Ta najwyższa cześć dla Eucharystii zobowiązuje również do przestrzegania warunków wymaganych przez prawo, zapewniających bezpieczeństwo przechowywanych postaci eucharystycznych.

¹ Jan Paweł II, *Mane nobiscum Domine*, 7 X 2004, Kraków 2004, n. 18 (= MND).

Najświętszy Sakrament można przechowywać na stałe w miejscu świętym, takim jak kościół, kaplica czy kaplica prywatna. Przechowywanie Eucharystii poza miejscem świętym musi być uzasadnione poważnymi racjami i nie może być na stałe. Wymaga to zezwolenia kompetentnej władzy kościelnej z zapewnieniem bezpieczeństwa postaciom eucharystycznym. Taka sytuacja może zaistnieć przy budowaniu nowego kościoła, jeszcze nie poświęconego, a częściowo oddanego do użytku wiernym. Prawodawca zabrania przechowywania Najświętszego Sakramentu w domach prywatnych, zabierania w podróż, wyjąwszy nagłą potrzebę duszpasterską, zachowując przepisy wydane na ten temat przez biskupa diecezjalnego (por. kan. 935 KPK). Zakaz ten nie narusza obowiązku i prawa zanoszenia Komunii Świętej do mieszkań chorym i starym, zgodnie z miejscowymi zwyczajami². Kapłan lub diakon, względnie szafarz nadzwyczajny, który znosi Najświętszą Eucharystię choremu powinien bezpośrednio z miejsca jej przechowywania udać się do mieszkania chorego, bez załatwiania „po drodze” jakichkolwiek spraw świeckich, aby uniknąć niebezpieczeństwa profanacji i zachować jak największy szacunek względem Najświętszego Sakramentu. Zabrania się przechowywania Najświętszego Sakramentu w miejscu, które nie podlega kompetentnej władzy kościelnej³.

Prawodawca zobowiązuje do przechowywania Eucharystii w następujących miejscach świętych: 1. we wszystkich kościołach katedralnych i z nimi zrównanych, to jest: w kościołach prałatury terytorialnej, opactwa terytorialnego, wikariatu apostołskiego, prefektury apostołskiej i administratury apostołskiej ustanowionej na stałe; 2. we wszystkich kościołach parafialnych; 3. w kościołach i kaplicach związanych z prawnie erygowanymi domami instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostołskiego (por. kan. 934 § 1 KPK). Zezwala na przechowywanie Najświętszej Eucharystii w prywatnych kaplicach biskupich oraz w innych kościołach i kaplicach także prywatnych. W tym drugim przypadku wymagana jest zgoda ordynariusza

² Por. J. Dyduch, *Adoracja Eucharystii w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, „Notificationes” 122(1984), s. 7.

³ Por. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Instrukcja „Redemptionis Sacramentum”* 25 III 2004, nr 131–133, Poznań 2004.

miejsca (por. kan. 934 § 1 n. 2 KPK). Ordynariusz miejsca, udzielający zezwolenia na przechowywanie Najświętszego Sakramentu winien wcześniej sprawdzić osobiście lub przez upoważnioną osobę: czy miejsce przechowywania odpowiada przepisom kościelnym zapewniającym bezpieczeństwo postaciom eucharystycznym. Są one zawarte przede wszystkim w KPK, w instrukcji *Nulla unquam* z 26 V 1938⁴ oraz w instrukcji *Redemptionis Sacramentum* z dn. 25 III 2004 r.

Najświętszy Sakrament wolno przechowywać jedynie w takim miejscu, nad którym ktoś sprawuje ustawiczną pieczę. Osobą tą może być kapłan, zakonnica czy wierny świecki. Wyznacza ją ten, kto jest odpowiedzialny za dane miejsce, a więc: proboszcz – za kościół parafialny, przełożony zakonny – za kościół lub kaplicę zakonną, rektor kościoła – za kościół rektoralny itd. W miejscu świętym, w którym przechowuje się Najświętszy Sakrament powinna być odprawiana Msza Święta przynajmniej dwa razy w miesiącu (por. kan. 934 § 2 KPK). Nie jest to norma bezwzględna, gdyż użyto sformułowania „o ile jest to możliwe” Toteż w przypadku braku kapłanów może być odprawiana rzadziej, zwłaszcza na misjach, gdzie katechiści są upoważnieni do rozdawania Komunii Świętej jako nadzwyczajni szafarze. Nie można jednak pominąć tego, iż przywołana norma zawiera sformułowanie „przynajmniej” Stąd, jeśli to możliwe należy w takim miejscu odprawiać Mszę Świętą częściej. Sprawę tę winno regulować prawodawstwo partykularne⁵.

Prawodawca nakłada obowiązek, aby kościół, w którym przechowywany jest Najświętszy Sakrament był otwarty przynajmniej przez kilka godzin dziennie, by wierni mogli w nim adorować Chrystusa. Poważna racja zwalnia od tego obowiązku (por. kan. 937 KPK). Należy więc udostępnić kościół wiernym na kilka godzin dziennie na adorację Najświętszego Sakramentu. Obowiązek ten spoczywa na proboszczach, przełożonych zakonnych, rektorach kościołów. Zwalnia od niego niemożliwość zapewnienia bezpieczeństwa postaciom eucharystycznym i miejscu świętemu. Pozostawiając

⁴ Święta Kongregacja dla Sakramentów, AAS 30(1938) 198–207, tłum. „Notificationes” 1957, s. 81–91 (większość przepisów wymienionej instrukcji jest nadal aktualna).

⁵ Por. E. Szafronowski, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. III, Warszawa 1986, s. 218.

otwarty kościół, trzeba czuwać nad tym, aby miejsce święte nie doznało uszczerbku i nie stało się pastwą złoczyńców. Wydaje się, że udostępnienie wiernym na modlitwę tylko przedsionka kościoła nie czyni zadość postanowieniu Kodeksu.

W domu instytutu zakonnego lub w innym zakładzie pobożnym należy Najświętszy Sakrament przechowywać tylko w kościele albo w głównej kaplicy złączonej z domem. Dla słusznej przyczyny może ordynariusz zezwolić na jej równoczesne przechowywanie w innej kaplicy tegoż domu (por. kan. 936 KPK). Za taką słuszną przyczynę można uznać sytuację, w której w kościele zakonnym prowadzi się duszpasterstwo wiernych, a zachodzi potrzeba, aby członkowie instytutu zakonnego posiadali odrębną kaplicę dla wspólnych ćwiczeń duchowych. Wówczas zezwolenia na przechowywania Najświętszego Sakramentu w tej kaplicy może udzielić ordynariusz miejsca lub ordynariusz zakonny.

Miejsce przechowywania Najświętszego Sakramentu wymaga solidnego zabezpieczenia. Stanowią je należycie skonstruowane drzwi i okna. Drzwi powinny być masywne, odpowiednio zamykane, a klucze można powierzyć tylko osobom uczciwym i odpowiedzialnym. Przed zamknięciem kościoła czy kaplicy należy sprawdzić dokładnie, czy jakiś złoczyńca w nim się nie ukrył. Okna winny być zabezpieczone silnymi kratami⁶.

Miejscem bezpośredniego przechowywania Najświętszego Sakramentu jest tabernakulum. Należycie zbudowane, umieszczone i zamykane stanowi podstawę bezpieczeństwa postaci eucharystycznych. Tabernakulum winno być umieszczone w miejscu wyróżniającym się w kościele, widocznym, należycie przyozdobionym i dostosowanym do modlitwy (por. kan. 938 § 2 KPK). W kościołach, w których często odbywają się śluby lub pogrzeby oraz w tych, które są licznie nawiedzane przez pielgrzymów czy turystów, zwiedzających zabytki sztuki i historii byłoby wskazane przygotowanie oddzielnej kaplicy dla przechowywania Najświętszego Sakramentu, jednak w miejscu widocznym i łatwo dostępnym⁷. Tabernakulum może być

⁶ Por. instrukcja *Nulla umquam*, s. 84–85.

⁷ Por. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego. Uświęcające zadanie Kościoła*, P. Hemperek i inni, Lublin 1986, s. 137.

umieszczone w ołtarzu lub poza nim albo w odrębnej kaplicy. Obrzęd dedykacji kościoła przewiduje uroczyste otwarcie kaplicy przechowywania Najświętszego Sakramentu. W takiej sytuacji tabernakulum powinno być umieszczone z reguły na ołtarzu, co suponuje wspomniany obrzęd otwarcia⁸.

Tabernakulum musi być odpowiednio zbudowane:

Tabernakulum, w którym na stałe przechowuje się Najświętszą Eucharystię ma być nieusuwalne, wykonane z materiału trwałego, nieprzezroczystego i tak zamknięte, ażeby możliwie całkowicie wykluczyć niebezpieczeństwo profanacji (kan. 938 § 3 KPK).

Stąd materiał, z którego jest zbudowane tabernakulum, powinien być trwały i solidny. Warunkom tym odpowiada tabernakulum skonstruowane jako kasa pancerna i ogniotrwała. Takie tabernakula najlepiej zamawiać w znanych i sprawdzonych firmach. Tabernakulum ma być nieusuwalne, to znaczy tak umocowane, aby wykluczyć jakąkolwiek możliwość odłączenia go od podstawy czy ściany, do których jest przymocowane. Pod tym względem szczególną ostrożność należy zachować w starszych kościołach, gdzie niejednokrotnie tabernakula były przymocowane słabo, a obudowa nie pozwala tego dostrzec. Kapłan odpowiedzialny za miejsce przechowywania Najświętszego Sakramentu powinien sprawdzić dokładnie jak umocowane jest ono w ścianie lub w podstawie.

Niezwykle ważny jest sposób zamykania i strzeżenia klucza od tabernakulum:

Kto ma opiekę nad kościołem lub kaplicą, powinien zadbać o to, by klucz od tabernakulum, w którym przechowuje się Najświętszą Eucharystię był najstarannej strzeżony (kan. 938 § 5 KPK).

Prawodawca najściślej zobowiązuje kapłana odpowiedzialnego za miejsce święte do tego, aby dostęp do klucza od tabernakulum miały jedynie te osoby, które są bardzo uczciwe i odpowiedzialne, a równocześnie biorą udział w przygotowywaniu nabożeństw. Nie wolno pozostawiać klucza w drzwiach tabernakulum czy na mensie

⁸ Por. E. Szafrowski, dz. cyt., s. 219.

ołtarzowej. Może tam być jedynie wówczas, gdy przy ołtarzu znajduje się kapłan⁹.

Poza nabożeństwem klucz od tabernakulum ma być przechowywany w mieszkaniu kapłana odpowiedzialnego za miejsce przechowywania Eucharystii, w miejscu sekretnym i bezpiecznym. Jeśli mieszkanie nie daje pełnej gwarancji bezpiecznego przechowywania klucza, wówczas można go przechowywać w zakrystii w miejscu strzeżonym, np. w kasie pancерnej, zamkniętej na inny klucz, który także strzeże kapłan odpowiedzialny za przechowywanie Najświętszego Sakramentu¹⁰.

Najświętsza Eucharystia na stałe powinna być przechowywana tylko w jednym tabernakulum kościoła czy kaplicy (por. kan. 938 § 1 KPK). W tabernakulum mogą być przechowywane tylko hostie konsekrowane, w ilości odpowiadającej potrzebom wiernych, w odpowiednich naczyniach liturgicznych i często odnawiane (por. kan. 939 KPK). Naczynia te winny być wykonane z uwzględnieniem norm wpływających z tradycji i zawartych w księgach liturgicznych. Wymaga się, aby tego rodzaju materiały odpowiadały odczuciu danego regionu, że są naprawdę szlachetne; tak aby ich użycie przynosiło cześć Bogu i wyeliminowało niebezpieczeństwo osłabienia w odczuciu wiernych naki o rzeczywistej obecności Chrystusa pod postaciami eucharystycznymi¹¹. W tabernakulum mogą znajdować się tylko te naczynia liturgiczne, które są niezbędne dla przechowywania hostii konsekrowanych, dlatego nie może tam być przechowywana monstrancja.

Przed tabernakulum, w którym znajduje się Najświętszy Sakrament powinna świecić się stale specjalna lampa, będąca wyrazem czci dla obecności Chrystusa (por. kan. 940 KPK). Aktualne przepisy kościelne nie nakazują ściśle, aby lampa posiadała światło naturalne, podsycane olejem lub woskiem¹². Wystarczy lampa zasilana energią elektryczną.

⁹ Por. J. Dyduch, art. cyt., s. 9.

¹⁰ Por. *Nullo umquam*, s. 86–88.

¹¹ Por. *Redemptionis Sacramentum*, nr 117.

¹² Konferencja Episkopatu Polski, *Komunia Święta: kult Tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą Świętą. Dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1985, nr 11.

Cel przechowywania Najświętszego Sakramentu

Rytuał polski o kulcie eucharystycznym poza mszą świętą stwierdza:

Zasadniczym i pierwotnym celem przechowywania Eucharystii poza Mszą Świętą jest udzielanie Wiatyku. Drugorzędnymi zaś celami są rozdawanie Komunii Świętej i adoracja naszego Pana Jezusa Chrystusa obecnego w Sakramencie¹³.

Już w pierwszych wiekach chrześcijaństwa przechowywano Najświętszy Sakrament, aby go zanosić chorym i więźniom¹⁴. Wraz z upływem wieków coraz wyraźniej jawiły się inne cele, takie jak udzielanie Komunii Świętej poza Mszą Świętą i adoracji Chrystusa obecnego w Najświętszym Sakramencie.

Dokumenty kościelne ostatnich dziesiątków lat bardzo mocno akcentują realną obecność Chrystusa w Eucharystii i podkreślają potrzebę jego adoracji. Jan Paweł II w liście *Mane nobiscum Domine* pisze:

Zarówno w samym celebrowaniu Mszy Świętej jak i w kulcie eucharystycznym poza Mszą Świętą należy w pierwszym rzędzie umacniać żywą świadomość obecności Chrystusa... [oraz] Adoracja eucharystyczna poza Mszą Świętą niech w tym roku stanie się szczególnym obowiązkiem poszczególnych wspólnot parafialnych i zakonnych¹⁵.

Wydaje się zatem słuszne, żeby zaprzestać rozróżniania na pierwszorzędne i drugorzędne cele przechowywania Najświętszego Sakramentu, a na to miejsce wprowadzić stwierdzenie, że celem tym jest: zanoszenie Wiatyku chorym, udzielanie Komunii Świętej poza Mszą Świętą i adoracji Najświętszego Sakramentu. Zanoszenie Wiatyku chorym i udzielanie Komunii Świętej poza Mszą Świętą wymaga oddzielnego omówienia. Przepisy prawne dotyczące adoracji Najświętszego Sakramentu zmierzają do należytego wyrażenia czci Chrystusowi tam obecnemu:

By należycie uporządkować i ożywić nabożeństwo do Najświętszego Sakramentu Eucharystii, należy rozpatrywać tajemnicę eucharystyczną w całym jej wymiarze zarówno w sprawowaniu Mszy Świętej, jak i w

¹³ Tamże, nr 5.

¹⁴ Por. J. Umiński, *Historia Kościoła*, t. I, wyd. 4, Opole 1959, s. 109–110.

¹⁵ Nr 18.

kulcie świętych postaci, które są przechowywane po Mszy Świętej dla rozszerzenia łaski ofiary¹⁶.

Zatem adoracja Najświętszego Sakramentu jest integralną częścią pobożności ludzi wierzących. Dlatego jest ona dla nich zarówno obowiązkiem jak i prawem. Chodzi tu o adorację prywatną, jak i o uczestnictwo w adoracji wspólnotowej.

Adoracja wspólnotowa jest sprawowana często przed wystawionym Najświętszym Sakramentem. Przepisy Kodeksowe zezwalają na to w tych kościołach i kaplicach, w których wolno przechowywać Eucharystię. Można tam dokonywać zarówno wystawienia w puszce, jak i w monstrancji (por. kan. 941 § 31 KPK). Kodeks zaleca, aby w tychże miejscach świętych urządzać coroczne uroczyste i dłuższe wystawienie Najświętszego Sakramentu, ażeby wspólnota Ludu Bożego dogłębniej rozważała i adorowała tajemnicę eucharystyczną. Takie wystawienie może mieć miejsce wówczas, gdy przewiduje się odpowiedni udział wiernych, przy zachowaniu przepisów liturgicznych i norm prawa partykularnego (por. kan. 942 KPK). Obecnie nie ma potrzeby, aby zwracać się do ordynariusza miejsca o zezwolenie na uroczyste i dłuższe wystawienie Najświętszego Sakramentu, w tych kościołach i kaplicach, które mają zezwolenie na przechowywanie Eucharystii. Należy jednak zachować odnośne przepisy liturgiczne i normy partykularne.

Do dłuższych i uroczystych wystawień Najświętszego Sakramentu trzeba zaliczyć praktykowane w Polsce 40-godzinne nabożeństwa. Mówi o tym Synod Plenarny:

Raz w roku winno mieć miejsce dłuższe uroczyste wystawienie Najświętszego Sakramentu, aby miejscowa wspólnota mogła gorliwiej rozważać i adorować Chrystusa w tajemnicy Eucharystii¹⁷.

Synod Plenarny wzywa do urządzania w każdej parafii raz w miesiącu wspólnej adoracji Najświętszego Sakramentu w ustalonym dniu, np. w pierwszy czwartek, piątek lub niedzielę miesiąca, zaleca godzinną adorację w ciągu tygodnia¹⁸.

¹⁶ *Komunia Święta i kult...*, nr 4.

¹⁷ *II Polski Synod Plenarny (1991–1999)*, Poznań 2001, s. 207.

¹⁸ Por. tamże, s. 207.

Na skutek poważnej przyczyny o charakterze społecznym, np. powodzi, ordynariusz miejsca może nakazać modły błagalne przed wystawionym Najświętszym Sakramentem trwające przez dłuższy czas, w tych kościołach, które cieszą się większą frekwencją wiernych¹⁹. Dłuższe wystawienie Najświętszego Sakramentu można przerwać, jeśli z powodu braku wystarczającej liczby adorujących nie może być wystawienia ciągłego. Przerwy takie nie powinny być częściej jak tylko dwa razy na dobę, np. około południa i w porze nocnej. Krótkie wystawienia należy ułożyć tak, ażeby przed błogosławieństwem Najświętszym Sakramentem pozostawić odpowiedni czas na czytanie słowa Bożego, śpiew, modlitwy i czas na prywatne rozmyślanie. Nie należy robić wystawienia jedynie w tym celu, ażeby udzielić błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem²⁰.

Każde wystawienie Najświętszego Sakramentu uwydatnia związek zachodzący między kultem Eucharystii a Mszą Świętą. Obecność Chrystusa w Eucharystii, a następnie możliwość Jego adoracji jest skutkiem Mszy Świętej. Dlatego też podczas odprawiania Mszy Świętej zabrania się wystawienia Najświętszego sakramentu w tej samej nawie kościoła. Również należy zaprzestać praktyki odprawiania Mszy Świętej wobec wystawionego Najświętszego Sakramentu. Jeśli wystawienie przedłuży się na jeden lub więcej następujących po sobie dni, należy je przerwać na czas odprawiania Mszy, chyba że odprawia się ją w kaplicy oddzielnej od nawy wystawienia i przynajmniej niektórzy wierni trwają na adoracji²¹.

Zwyczajnym celebrazem wystawienia Najświętszego Sakramentu jest kapłan lub diakon, którzy pod koniec adoracji mogą udzielić błogosławieństwa ludowi. Jeśli nie ma szafarza zwyczajnego, wówczas wystawienia Najświętszego Sakramentu do publicznej adoracji może dokonać oraz następnie go schować: akolita, nadzwyczajny szafarz Komunii Świętej lub inny wierny wyznaczony przez ordynariusza miejsca. Mogą oni dokonać wystawienia przez otwarcie tabernakulum, a także jeśli okoliczności tego wymagają mogą po-

¹⁹ Święta Kongregacja obrzędów, *Instrukcja, „Eucharisticum Misterium”*, nr 64: AAS 59 (1967)572.

²⁰ Por. tamże, nr 66.

²¹ Por. tamże, nr 60–61.

stawić puszkę na ołtarzu lub umieścić Hostię w monstrancji. Pod koniec adoracji chowają Najświętszy Sakrament do tabernakulum, nie mogą natomiast udzielić błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem²². Instrukcja *Redemptionis Sacramentum* usilnie zaleca, aby w dużych miastach względnie większych miejscowościach biskup diecezjalny wyznaczył kościół do adoracji wieczystej. Tam często, a nawet codziennie powinna być odprawiana Msza Święta²³.

Szczególnym rodzajem adoracji jest udział w procesji z Najświętszym Sakramentem. Taka procesja, zwłaszcza prowadzona po drogach publicznych, wśród uroczystych obrzędów i śpiewów, jest świadectwem wiary i pobożności ludu. Dlatego należy ją urządzać tam, gdzie to jest możliwe, według zarządzenia biskupa diecezjalnego (por. kan. 944 KPK). Ma on, uwzględniając współczesne warunki, osądzić: czy jest rzeczą stosowną odbyć procesję oraz określić czas, miejsce i porządek procesji, aby mogła się odbyć z godnością i bez ujmy czci należnej Najświętszemu Sakramentowi²⁴. Wypada, aby taka procesja odbywała się po Mszy Świętej, w czasie której konsekruje się hostię do procesji. Można przed nią urządzać adorację. Urządzając procesję eucharystyczną, należy zachować miejscowe zwyczaje i zarządzenia dotyczące wystroju placów i ulic oraz precedencję uczestników procesji²⁵.

Wśród procesji eucharystycznych szczególne miejsce zajmuje w życiu parafii czy miasta procesja w uroczystość Ciała i Krwi Chrystusa – Boże Ciało. Należy ją urządzać w samym dniu lub innym w pobliżu uroczystości. W dużych miastach biskup może zarządzić urządzenie takich procesji również w jego poszczególnych częściach. Jest wskazane, ażeby procesja eucharystyczna urządzona dla miasta, w którym jest więcej kościołów, wyruszyła z jednego kościoła i kończyła się w innym²⁶.

Adoracja Najświętszego Sakramentu jest jednym z bardzo ważnych elementów kongresu eucharystycznego. Sprawa ta wymaga odrębnego omówienia.

²² Por. *Komunia Święta i kult...*, nr 67.

²³ Por. *Redemptionis Sacramentum*, nr 140.

²⁴ Por. *Komunia Święta i kult...*, nr 77.

²⁵ Por. tamże, nr 79–80.

²⁶ Por. tamże, nr 78, 83.

Zakończenie

Ogłoszony przez Ojca Świętego Jana Pawła II Rok Eucharystii zachęca do gruntowniejszego zapoznania się z przepisami prawnymi dotyczącymi Najświętszego Sakramentu. W tej dziedzinie ważną rolę odgrywają przepisy zajmujące się przechowywaniem Eucharystii, zarówno sposobem, jak i celem przechowywania. Praktycznym owocem zaprezentowanych rozważań winien być wzrost pobożności eucharystycznej.

Conservazione il Santissimo Sacramento

Riassunto

Il programma dell'Anno Eucaristico presentato nella Lettera Apostolica „Mane nobiscum Domine” di Giovanni Paolo II sottolinea l'importanza dell'adorazione del Santissimo Sacramento. La specificità di questo sacramento fa che esso può essere conservato. Il modo e lo scopo della sua conservazione definiscono le prescrizioni canoniche e liturgiche. L'Anno Eucaristico ci obbliga in modo speciale di conoscerli e di osservarli. Esso deve portare i frutti nel più grande culto dell'Eucaristia.